

Nevenka Bezić-Božanić

Split

UDK 800.87:801.82:808.62

ČETIRI PRAVILNIKA BRATOVŠTINA IZ SPLITSKOG VELOG VAROŠA

Rad primljen za tisak 10. lipnja 1984.

Prema Farlatiju u Splitu se u XII stoljeću spominju već neke bratovštine, koje je crkveni sabor 1186. godine zabranio. U XIV stoljeću spominje se više bratovština,¹ a najpoznatija je ona sv. Nikole de Sdoria, koja je pripadala splitskim pomorcima. Uspoređujući arhivske podatke i povijesna zbivanja Grgo Novak zaključuje da je ona postojala već 1349. godine, a 1363. godine spominju se njeni gaštaldi Čibran Kanijev i Nise Zanijev.² Pravilnik te bratovštine sačuvao se iz 1521. godine, a na prvom listu naslikao je zacijelo neki splitski slikar lik sv. Nikole okružen bratimima u tunikama.³

Iz 1439. godine sačuvan je pravilnik bratovštine sv. Križa napisan na latinskom jeziku, s minijaturom koja prikazuje rassetog Krista između Marije i Ivana.⁴ Pravilnik ove bratovštine preveden je na hrvatski jezik i prepisan negdje potkraj prve polovine XVII stoljeća, a objavljen je 1939. godine, ali u novom pravopisu.⁵ Međutim u istom svesku zapisana su i neka povijesna zbivanja vezana uz bratovštinu 1687. godine na hrvatskom jeziku:

*1687. Die 29. Novenbris
na vicovnu uspomenu⁶*

*Criqua Svetoga Krixa u stara vrimena biasce ogragiena blizu mirrih Split-
skih, koya ċichia Ratti, i fabriche alliti tvardiavi Gradsche biasce oborena od
Gospode misezza Scettembra lito od porodienny nascega Spassiteglia 1657, à
otar Svetoga Krixa biasce postavglien ù Criqu Svetoga Duyma pò pomgli
Posctovanoga Gospodina Don Nikole Halluevichia, koy biasce Vladategh alli
Prokaratur iste Crique, a stasce reċeni Otar ù Criqui Svetoga Duyma dvadeset
i tri godischia, à priatoga dva godischia poċescese dogovarati bratimi Svetoga*

Krixa, dabise moghla opeta rečena Criqua ograditi ù zagrayu i izneti Sveti Krix. I tako dogovorivscise poslasce svoje Stariscine rečenomu Prokuratoru Halluevichiu dabi mollio pri Vedroga Principa dabbi dopustio opeta ograditi Criquu Svetoga Krixa, na proscgniu dospivena Kapella, i iznessen Sveti Krix iz Grada svellikim bogogliubstvom. Tako da P:ⁿⁱ G:ⁿ Don Nikola Haluevich dospi svu kapellu, i u gnoy sve grebe, od koy yednoga ù sridi obra zasse, a drughi kod sebbe za Redovnike, à trechi nà strani od Pisctule za svoje kuchiane, à četiri darova rečenim bratimom. Umri P:ⁿⁱ G:ⁿ Halluevich rečenoga Godischia, namisto koga biasce postavyen Gōn D:ⁿ Matty Borovčich, i ù kripost naredbe Pripocctovanoga i Prisivitloga Gōsdna Otaviana Garzadura Vixitatura Aposctoloskoga, koy biasce poslan 1625. I kada biasce dosca ù rečenu Criqu: S:^a Krixa, i videchi velik Puk prez kurata; naredi da pò priminutiu P:^a Gos: D:ⁿ Nikole Halluevichia yemase datti Benefizy S^a Krixa yednomu Redovniku koichie nastoyat, i dilovat Svete Sakramente Puku kako kurat à navlastito ù dobba od nochi kada nemore izayti Gos: Arcipret iz Grada. I tako biasce dan benefiziy S^a Krixa rečenomu Borovcichiu, koy kada pria tu oblast poče serčeno nastoyat zaradi zgradye Criquiene i nutcovati na dillo od milosardia rečene Bratime, i vas Puk, spomochiu koyh ogradi svu Criquu ù pet godisch sve slemozinom od intradih svega zagraya, à najvechie rečenih Bratimih, kakose more viditi u Libru od spizih pisanom od recenoga Borovčichia koichiese hraniti u Skullih rečenih Bratimih, za uspomenu. U onu pet rečenih godisch biasce Xupani Ivan Karstulovich, Petar Perissich, Marco Glikovich, Jura Kraghich i Ivan Koeglich pod koyim biasce zavarscena Criqua, i nacignien zvoničnik, a biahu Sudezi Mikula Covačich, Paval Matoscich, Gabrich Bakulich, Ivan Domianovich, Paval Borovčich, Ivan Karstulovich, Ivan Ninčevich, Petar Ninčevich i Giacov Cvitich. A pod xupanom Mikulom Ivančichiem, biasce dospiveni Grebi Bratimskih do vrat, i doveden kameni otar na 1686. A pod xupanom Petrom Haluevichiem i gniegovi sudci, Stipanom Bosnom, i Marcom Glikovichiem biasce nacignien rečeni otar na 1687. Biasce obiglena Criqua pod xupanom Gargurom Parlainovichiem, i gniegovim sudci, Giurgiom Ughrinom, i Petrom Periscichiem 1688. Biahu svi ghrebi dospiveni po svoy Crigui, à na 1689. pod xupanom Mijom Massorcichiem, i gniegovim sudci Petrom Haluevichiem, i Ivanom Catunarom biasce dospiven vas sufitad, i vas Chor fudran, à pod xupanom Jurgiem Cuačichiem biasce poslan zvon trechie à na 1691. Pod xupanom Ivanom Bakulichiem, i gniegovim sudci, Pavlom Matoscichiem, i Stipanom Bosnom, i Gastaldi Petar Bartanovich, i Gargurom Negodichiem biasce stavglien zvon trechi, i poslan biasce Gastald ù mledke, stratioje Paval Matoscich, i zupan Ivan Bakulich, i Stipan Bosna, i Bare Borovčich, Paval Matoscich, daje tri dukata ù srebru, Ivan Bakulich daje dva cekina ù zlatu, à Stipan Bosna, tri ducata, i cechin; à Bare Borovčich tri ducata ù srebru, i biahu stavglieni četiri Vangieliscte, i Otacz Nebbeski; pozatim stavglienih biahu devet quadar, i tako polloviczu sufitada biasce dospiveno pod rečenim xupanom, i biasce propognieno dase Cuchia gradi, i ballotascese, i sve balotte biahu ù favur i biasce capara dana za japan, i tollicojer biasce pogodba učignena Spiturom za vas sufitad učinit ù quadre, i pogodise posctovani Doktor D:ⁿ Petar Lupusignoli Canunik, i Auditor, i Procuratur Svetoga Krixa, i pogodiscese za svaki quadar pò devet Ducat ù srebru. Olisc postave, i brocunih

za quadre, i tacio za rečenoga xupana Bakulichia biasce pogodba za dospit isti sufitald, i dospiven:° A na 1692. pod xupanom Jurom Haluevichiem i sudczi Petrom Glicovichiem i Mihom Bartanovichiem, i Gastaldi Duymom Carsulom, i Giacomom Caliternom biahu stavglieni svi quadri, i dospiven vas sufitald; i jose yapno sve skupglieno, i mallo dane pollovicza kuchie ogragieno. A na 1693. pod xupanom Stipanom Scoviçichem, i gniegovih sudci Petar Periscich, i Ivan Bacullich, i procaraturi Giacom Cvitich, i Miho Massorçich, i Gastaldi Frane Ughrin, i Matty Paich biasce ogradgiena sva Cuchia okolo smichiem. Pod xupanom Franom Ughrinom, Godischia 1695 biasce Cuchia pokrivena, sudci Marco hivcovich, i Petar Periscich, a Prokuratoro Anton Radiçich, i . . .

— — — — —

U tom zapisu spominje se početak gradnje crkve sv. Križa 1679. godine, koja je dovršena već slijedeće godine. Zatim je podignut zvonik s tri zvona, a strop u unutrašnjosti crkve obložen slikama. Ovaj opis vrlo je značajan jer je 1854. godine stara crkva do temelja pregrađena, tako da od građevine iz XVII stoljeća nije gotovo ništa ostalo. Sačuvao se jedino stari zvonik koji završava kupolom u obliku lukovice, i svojim stilskim oznakama nadovezuje se na slične u Dalmaciji sagrađene u doba baroka.⁷

Godine 1801. bratimi su popločali prostor pred crkvom uz koju je u to vrijeme bilo i groblje. Župan Petar Sirotković zapisao je o tome slijedeće:

Godischia po Porodu nascega Odkupiglia 1801. Buduchi Xupan Petar Sirotkovichia reççeni Arap, i gnegove Staescine to jest Sudczi Andria Karstulovichia, i Frane Jakasa, i Prokuratoru Duje Miagliev reççeni Caliterna, i Marko Rosandichia, koji reççene Staescine prizvasce svu Brachiu u svoju kuchiu, i dogovor ucinisce dabbi bila stvar potribita posalixati put prid Czarkvom nascom S. Krixa, počamsci od dogni vrata od Çimatoria, to jest od dvora Tomichia do kantuna kuchie Lisicichia, koji svi jednim glasom zavapisce da hochie dobrovoglno, i svi skladno počesce niki s' Brodovim nositi stine, a niki svojom Xivotinom iz poglia goniti, a ostali koji su bili vridni salixasce, a napokon scto nisu mogli visje dopriti, to s'pinezmi od Skule platisce, i u devet dana vas put dovarscisce, i ostasce toliko pofaglieni reççeni Bratimi od svega grada Splitskoga.

Ja gorri reççeni Xupan Petar Sirotkovich pisa vlastitom rukom ù viru ecc.⁸

Godine 1812. bratimi se brinu za popravak kuće u kojoj stanuje remeta i zajedničkim snagama rade na njenoj obnovi, a slijedeće godine uređuju bratimske grobnice u crkvi sv. Križa.⁹ Kroz godine povećao se broj bratima, pa je bilo potrebno da se prošire i urede grobnice sagrađene još 1764. godine. Te 1813. godine uredili su i bratimsku kuću, učini nova sjedala i obijelili zidove. Ovi zapisi o djelatnosti bratovštine imaju posebno značenje u oblikovanju jezika od XVII do XIX stoljeća jer se u njima vidi način izražavanja, nazivi i razvitak jezika.¹⁰

Novi pravilnik sastavljen je u studenom 1709. godine i prilagođen je novom vremenu i prilikama, a sastoji se od četrnaest kapitula za razliku od starog koji je imao čak dvadeset i devet kapitula. U vremenu od prvog pravilnika pa sve do 1848. godine on se dopunjavao novim kapitulima ili su se pojedini mijenjali prema potrebama i vremenu.

Matrikula iz 1709. godine uvezana je u tamnosmeđu kožu s jednostavnim rubnim ukrasom što se sastoji od dvije usporedne udubljene crte. Prvi list oslikan je stiliziranim cvjetnim ukrasima u crvenoj, plavoj, zelenoj i smeđoj boji, a u sredini je jajoliki medaljon s natpisom: MATRICVLA BRATIMIH SVETOGA CRIXA CUDOTVORZA V VELOMV ZAGHRADIV SPLITSCOMV. Na drugom listu naslikan je Krist razapet na križ smeđom i crvenom bojom, a niz tijelo mu teče krv. Slika je obrubljena geometrijskim ukrasom sastavljenim od ravnih crta iscrtanih crvenom, smeđom i plavom bojom. Pravila su ispisana crnom a početna velika slova i važnije odredbe crvenom bojom. Oko teksta je također iscrtano nekoliko crta crvenom i crnom bojom.¹¹

Pravilnik određuje dužnosti i prava bratima te njihove obaveze prema zajednici i crkvi. U bratovštinu se može upisati samo ispravan čovjek, izabiru ga tajnim glasanjem svi bratimi. Glasalo se bacanjem kuglice u posebnu kutiju, koja je imala jedan otvor s dva pretinca u unutrašnjosti, označenim s *da* i *ne*. Kuglica je bilo koliko i bratima, a glasalo se za sve odluke koje je bratovština donosila. Taj način glasanja zvao se balotavanje jer su kuglice zvali balote. Pošto bi novi bratim bio primljen u bratovštinu bio je dužan platiti upisninu i kupiti tuniku. Iako iz pravilnika bratovštine izbija u prvom redu nabožni karakter, pravila se posebno ističu humanošću i jasno govore o njenoj humanoj ulozi, kao što je briga oko pogreba bratima i njegove obitelji, skupljanje hrane za nekaku djecu umrlog bratima, briga pomoći u obrađivanju zemlje u slučaju bolesti ili smrti i slično. Jednako tako ako je bratim bio bolestan i nije mogao prisustvovati godišnjem zajedničkom objedu, bratimi su bili dužni njegov dio poslati mu kući. Od novca spominju se libbre, soldini i bolanče, a vosak se mjerio na librice.¹²

Iz 1787. godine sačuvan je popis bratima¹³ na vrpici od teleće kože dugoj oko 5500 mm i ispisanim imenima do oko 4140 mm, a širokoj oko 113 do 116 mm. Imena i prezimena ispisana su crnom bojom, a početna velika slova crvenom. Na početku vrpce je križ uokviren geometrijskim ukrasom i natpisom: LISTA BRATIMIH S^a CRIXA V SPLISCOMV ZAGR. UCIGNENA NA 20 OTTBR. 1787. Lista se godinama dopunjava, ali nije moguće ustanoviti do koje godine, no po načinu pisanja bilo je to vjerojatno do polovice XIX stoljeća. Ovakav popis bratima bio je uobičajen u svim bratovštinama splitskog Velog varoša i do naših dana sačuvalo se nekoliko, a zvali su ih opute. S obje strane vrpce uz svako ime bile su po dvije rupice kroz koje je provučena mala kožna vrpca na krajevima sa čvorićima, a njenim pomicanjem naprijed ili natrag bilježile su obaveze bratima. Prema popisu bratima sv. Križa vidi se da su u bratovštinu bili upisani muškarci i žene, i da je uz glavu obitelji obično bio upisan jedan ili dva člana. To se označavalo brojem, a zapisan je po imenu samo domaćin. U popisu je 251 glava obitelji sa 194 člana, ukupno 445 članova. Uz to na oputi je izbrisano 76 članova, a na nekim mjestima izbrisana su samo imena dok su prezimena ostala, da bi se na njihovo mjesto moglo upisati samo novo ime. Prema tom popisu spominju se slijedeća prezimena:

Aljinović, Alujević,¹⁴ Arbanasić, Aržić, Babin, Bajamonti, Bakotić, Barbarić, Barić, Barčkojević, Bego, Blažević, Bonačić, Borčić, Borovčić, Božić, Braholjević, Brajević, Cambi, Caminati, Capogrosso, Celić, Cotić zvan Barko i Koštre, Despalatović, Dević, Dimić, Dimnić, Dorotić, Draholjević, Drelje zv.

Pavazza, Družević zv. Garganza, Dudan, Dujmović, Fabijanac, Fradelić, Franičević, Garle Geletić, Geremia, Giković, Gioanizio, Glavinović zv. Bure, Gliković, Goić, Ivančić, Ivelio, Jakasović, Jakaša, Jelačić, Jelaska, Jeličić, Jelinić, Jera.

Kaliterna, Karara, Katunarić zv. Domilia, Koceić, Komar, Koštre, Kovačić. Kragić, Kristiani, Križević, Krstulović, Kurir, Lanza, Lekšić, Lete, Lisica, Lisičić, Mangier zv. Skoro, Manola, Marić, Marinić, Marinov, Marušić, Masovčić, Matošić, Matutinović, Mialjević, Mihaljev, Mikica, Mitrović, Mladinić, Mojtić, Moškovića, Mrduljaš zv. Babo, Muljačić, Ozretić, Pač zv. Begliorin, Penić, Perišić, Perlain, Pešnjardo, Petričević, Pezeljević, Popović, Putin, Radića, Radmilović, Radosaljević, Radovniković, Reić zv. Kranjac, Roje, Rosandić.

Sardelić, Senjanović, Sinovčić, Sirotković, Skojar, Smoje, Spudičević, Šedko, Šilić, Šilović, Škaričić, Šore, Tadić, Teclazić, Terzić, Tomašić, Tomić zv. Gojan, Tudorić zv. Ghemo, Tvrde, Ugrin zv. Markić, Vlašić, Vrdoljak, Vuković Zečević, Zldore.

Prezimana i imena su pisana talijanskim pravopisom pa se slova čitaju: c = č, ch = ć, cz = c, c = k, g = j, gl, ly = lj, sc, ss = š, x = ž. Kod žena prezimana se pišu kao pridjev: Dideševa, Smojina, Šorina, Tvardina, Ugrina. Dok su lična imena hrvatska ali i u narječju: Andrija, Antiša, Anton, Anzula, Bože, Damjan, Dome, Duje, Fabjan, Filip, Frane, Gargo, Ivica, Ivanica, Ivan, Jere, Jozip, Jure, Kate, Lovre, Luce, Mande, Mandina, Marin, Mate, Matija, Mijo, Miško, Mladin, Niko, Osib, Paško, Paval, Stipan, Šime, Špiro, Toma, Tomaš, Visko.

Uz prezimana nisu zabilježena zanimanja, osim što se spominje dr Franjo Lanza i obrtnik Ante Šore, te Petar Zečević, vjerojatno slikar. Od plemića spominju se Otavio Geremia, neki conte Cambi bez zabilježenog imena, Ivan Krstitelj Ivelio, Zaneto Capogrosso i Elizabeta pl. Matutinović, te oni koji prema svom ugledu nose naziv »gospodin«. To su Augustin Bajamonti, Vidko Borovčić, Leonardo Dudan, Mato Gioanizio, Jakov Jeličić i Terezija ud. Nani, od svećenika spominju se Pavao Aržić, Marin Fabiajnac, Filip Goić i Špiro Karara, a od onih što su došli sa strane spominje se Ivan Geletić iz Rijeke i Ivan Masovčić iz Visa.

Na kraju matrikule iz 1709. godine uvezan je dokumenat kojim bratovština Gospe od Poljuda moli bratovštinu sv. Križa 1710. godine da joj dozvoli da u crkvi sv. Križa podignu oltar a s vremenom i kapelu. Još mole da bi za neke praznike, dok ne podignu oltar, mogli držati misu za svoje bratime u crkvi sv. Križa. Na dnu dokumenta je odgovor bratima sv. Križa u kojem nakon glasanja svih bratima na skupštini dozvoljavaju da mogu služiti prvu misu na sve blagdane Blažene Djevice Marije, samo ne na Veliku Gospu. Za ovaj prijedlog glasalo je pozitivno sto i trinaest bratima, a tri su bila protiv.

U bratimskoj knjizi iz XVII stoljeća nalazi se popis predmeta koje je bratovština posjedovala 1684. godine, a popis je sastavljen u lipnju i studenom te godine pod županima Gabrićem Bakulićem i Ivanom Koceićem. Iako su se popisi sastavljali u kratkom vremenskom razdoblju i na talijanskom jeziku, zanimljivi su jer su neki izrazi za iste predmete različiti, a u drugom popisu ima i novih predmeta. Spominju se dvije matrikule na pergameni, a u drugom popisu i lista bratima, zatim dva križa — jedan od drva i jedan od bakra pozlaćen, te razne potrepštine za ukop bratima, kutije za držanje svijeća, torci

i velike svijeće na stalcima za crkvu i procesije, pa kutija za glasanje s kuglicama. Bratovština je posjedovala mjedene tanjure, solnice, posudice za papar, vilice, noževe i žlice, staklene čaše te druge predmete potrebne za zajedničke objede a spominju se i vreće za rižu, drveni kabal za držanje sira i sanduk za kukuruz. Sve su to bili skromni predmeti koje je bratovština kupovala iz svojih prihoda, a svake godine birao se između bratima jedan koji je bio zadužen da čuva bratimsku imovinu. Te svakodnevne upotrebne stvari slikaju nam djelomično život bratovštine, prilike onog vremena i sredinu koja je okruživala stanovnike Velog varoša.¹⁵

Bratovština sv. Luke osnovana je u siječnju 1710. godine u istoimenoj crkvi na Tomića stinama. Crkva se spominje u vizitaciji splitskog nadbiskupa Stjepana Cosmija 1682—1683. godine, a danas je u ruševnom stanju. Pravila bratovštine na hrvatskom jeziku zacijelo su samo djelomično sačuvana jer se sastoje od naslovne strane i samo dvaju listova obrubljenih debljom smeđom crtom, na kojima su ispisana tri kapitula. U uvodnoj riječi zabilježeno je da je bratovština osnovana dopuštenjem splitskog nadbiskupa. U prvom kapitulju napisani su uvjeti za upis u bratovštinu prema kojima je uz ostalo svaki bratim dužan dati jednu libru i četiri bolanče za tuniku, u drugom su obaveze bratima prema upravi bratovštine, a u trećem sudjelovanje bratima u sprovođu bratima. Ta tri lista uvezana su u tamnosmeđu kožu i ukrašena udubljenim geometrijskim ukrasom jednako na prednjoj i stražnjoj korici. Uokolo su po dvije crte između većeg razmaka, a u sredini je kosi četverokut sa četiri udubljene crte. Kad je ova bratovština ukinuta nije dosada poznato iz arhive građe, a također nisu poznati ni njeni bratimi.¹⁶

Bratovština sv. Nikole na Stagnji osnovana je 1667. godine u istoimenoj crkvi poznatoj pod nazivom »de Pedemontis« sagrađenoj u XII stoljeću. Sačuvani pravilnik na hrvatskom jeziku prepisan je 1714. godine od Tadije Jovanovića.¹⁷ Sastoji se od sedamnaest kapitula koji se odnose na ponašanje i obaveze bratima. Svaki novi bratim bira se glasanjem svih bratima, između bratima biraju se svake godine suci, župan i gaštaldi, utvrđena su pravila oko sprovođa pojedinog bratima, te nabožne obaveze u korizmi, na Mrtvi dan i Tijelovo, a posebno na blagdan sv. Nikole, kad je župan obavezan čitati legende tog sveca na hrvatskom jeziku. Tu su i odredbe u vezi s godišnjim zajedničkim objedom, odnosi među bratimima i drugo. Pravilnik je uvezan u svijetlu kožu bez ukrasa, a na trinaest stranica ispisana pravila obrubljena su jednostavnim geometrijskim ukrasom u crnoj, crvenoj, žutoj i plavoj boji. Slova su ispisana crnom a naslovi pojedinog kapitula i početna slova crvenom i ponegdje plavom bojom.

Pri kraju knjige nalaze se dva popisa predmeta u crkvi sv. Nikole od kojih je jedan datiran 1698. godine.¹⁸ Spominju se dvije oltarne slike, jedna u crkvi i druga u sakristiji, kalež, dvije svjetiljke od srebra i mjedi, svijećnjaci, svilene blazinje i one od pozlaćene kože, srebrni križ, raznobojna svilena planita, devet oltarnih pokrivača, vaze za ulje, klupe, predočnice, predoltarnici od svile i pozlaćenog drva, misali. Crkva je vjerojatno potkraj XVII stoljeća bila nadograđena, pa je dio tih predmeta tu bio pohranjen, a neposredno nakon drugog svjetskog rata sakristija je porušena da bi crkva sv. Nikole dobila svoj prvobitni oblik.¹⁹ Danas je teško otkriti koji su to bili predmeti jer

su kasnije preneseni u druge crkve, pa je tim više značajan ovaj popis s raznovrsnim radovima od kojih su mnogi zacijelo bili iz XV i XVI stoljeća, a i djela domaćih majstora.

Iz bratovštine sv. Nikole sačuvan je i popis bratima na vrpci dugoj oko 2020 mm i širokoj oko 125 mm od teleće kože zvanj oputa s naslovom: LISTA BRATIMIG SIUETOGA MICULE VUTROSU SPLISCO 1716.²⁰ Slova su ispisana crnom a početna slova prezimena crvenom bojom, dok su neka imena i prezimena mjestimično izbrisana. Uz svako ime i prezime sa svake strane su po dvije rupice kroz koje je provučena kožna vrpca s dva čvorića s kojim su se bilježile obaveze pojedinog bratima. Imena i prezimena su hrvatska u talijanskom pravopisu: ch = ć, y = j, gl = lj, u = v, x = ž, i dr.

Na popisu je osamdeset i osam bratima, od toga sedam žena. Potpuno je izbrisano jedanaest imena i prezimena, te petnaest imena, jer je bio običaj izbrisati samo ime, a na to mjesto ispisati novo uz isto prezime. Zapisana su sljedeća imena:

Alujević, Aljinović, Andreis, Andrijić, Aržić, Bakotić, Barbarić, Barić, Barin, Bartulišić, Bernardi, Bonačić, Bošković, Brahojević, Bujanović, Bujumbassa, Delić, Despalatović, Družević, Gliković, Grabovac, Juradinović, Karaman, Kovač, Kraguljević, Krstulović, Lulić, Mandić, Marin, Masovčić, Matić, Matošić, Miageh (?), Mojtić, Negodić, Ninčević, Novak, Parlagin, Pavilić, Perišić, Pilić, Radmilović, Reić, Rusić, Senjanović, Sinovčić, Smoje, Suić, Suljić, Šetko, Šimetin, Škaričić, Tangar, Tecilazić, Tomašević, Tomašić, Tomić, Tomlin, Tvrde, Tvrđić, Vidaković, Vušković, Zlodre, Žuvin.

Prezimena se spominju i u obliku pridjeva kao Smojin, Zlodričin, više puta je zapisan i nadimak Lavrina, Puklina, dok su lična imena pisana u narječju kao Frane, Mande, Jure, Miho, Mikula, Jaka, Kate, Mare. Svi bratimi su iz Velog varoša, samo se na kraju liste spominje neki Jure Šoltanin bez zabilježenog prezimena.

Bratovština sv. Anđela Stražanina²¹ osnovana je u prosincu 1759. godine u crkvi sv. Križa, gdje je već od prije postojao oltar posvećen tom anđelu. Osnivači su bili četrdeset bratima, a odobrenje za osnivanje bratovštine dao je splitski nadbiskup Nikola Dinaričić. Ispisan je Pravilnik bratovštine od dvanaest poglavlja, koja su potvrđena u biskupskoj kancelariji u svibnju 1766. godine od Ivana Luke Garanjina. Bratimi te bratovštine preuzeli su brigu o oltaru sv. Anđela Stražanina, koji se i danas nalazi na lijevoj strani crkve sv. Križa. Oltar se spominje u nekim računima 1737. godine, a učinjen je od drva s izrazitim oznakama baroknih drvorezbara. Na oltaru je prije bila velika slika koja prikazuje Gospu s djetetom okruženu Anđelom čuvarom i svecima.²² U dvanaestom poglavlju pravilnika bratovštine stoji obaveza da na dan sv. Anđela Stražanina, to jest 1. listopada, moraju župan i gaštaldi okriti oltar, a da se za kićenje oltara ne smije potrošiti iz bratimske blagajne više od šest libara, akoli bi se pak potrošilo više, dužni su razliku platiti župan i gaštaldi.

Pravila bratovštine slična su onima već poznatim, a odnose se na upis u bratovštinu, sprovode i slično. U pravilniku ove bratovštine posebno se vodi računa o ponašanju bratima, zabranjeno je psovanje, svađe, nepoštivanje starijih; upozoravaju se oni koji održavaju grešne veze, govori se o odnosu između muškarca i žene, a posebno poglavlje govori o obavezama djece bratima, da se ne

skitaju, već da redovito pohađaju vjeronauk. Postoje i razne kazne koje se plaćaju novcem ili voskom, od novca se spominju gazete, libre i dukati, dok se vosak mjeri libricom. Bratimi se, uz uobičajeno sudjelovanje na pogrebima, obavezuju da se pobrinu, ako neki njihov bratim umre dvadeset milja od grada, bilo na kopnu ili preko mora, na to da ga moraju donijeti kući o svom trošku, ali uz dopuštenje vlasti.

Pravila bratovštine uvezana su u svijetlu kožu bez ukrasa, rubovi na stranicama ukrašeni su crtama od crvene, žute, modre i crne boje, pravila su ispisana crnom bojom a naslovi poglavlja i početna slova crvenom. Pravila su ispisana na trinaest obilježenih stranica, a ostale su prazne. Godine 1889. pravila su pretiskana, ali i prilagođena pravopisu s kraja prošlog stoljeća.²³

Osim ovih bratovština u splitskom Velom varošu spominju se još bratovštine sv. Martin iz 1591. godine, Gospa od Soca 1645. godine, sv. Petar de Solurat 1689. godine, Gospa od Zdravilja 1750. godine i sv. Mande,²⁴ koja ima popis bratima vjerjoatno iz XVIII stoljeća. Njihova pravila nisu dosada poznata, ali nije isključeno da će se jednom pronaći; dvije pak imaju sačuvane popise bratima,²⁵ o njima će biti riječi drugom prilikom.

BILJEŠKE

¹ G. Novak, Povijest Splita sv. I, Split 1978, str. 572, 573. — G. Praga, Testi volgari spatolini del Trecento. Atti e memorie della Società di storia patria. Zadar 1928. — G. Novak, Bratovštine u srednjovjekovnom Splitu. Novo doba, 24. XII 1930. — N. Kalogjera, Crkva i župa sv. Križa u Splitu. Narod, 10. IX 1922. — Isti, Vođ po Marjanu. Jugoslavenski narod, 6. I — 4. IV 1923.

² G. Novak, Kada je osnovana bratovština sv. Nikole u Splitu? Starohrvatska prosvjeta N. S. I, Zagreb 1927, str. 87. — Isti, Bratovština mornara sv. Nikole u Splitu. Novo doba, 24. XII 1926. — G. Gelcich, Le confraternite laiche in Dalmazia e specialmente quelle dei marinari. Quatro programma del i. r. Scuola nautica di Ragusa. Dubrovnik 1885.

³ C. Fisković, Umjetnički obrt XV—XVI stoljeća u Splitu. Marulićev zbornik, Zagreb 1950, str. 146, tabla XIII.

⁴ Pravilnik se čuva u Arheološkom muzeju u Splitu.

⁵ A. Belas — Lj. Karaman, Bratovština i crkva sv. Križa u Velom varošu u Splitu, Split 1939, str. 8—13. — Spomenuti prijevod čuva se u današnjoj bratovštini sv. Križa u Velom varošu.

⁶ Manji dio ovog teksta objavio je C. Fisković u radu: Romaničko raspelo iz crkve sv. Križa u Splitu. Peristil 12—13, Zagreb 1969—70, str. 5—14.

⁷ A. Belas — Lj. Karaman, n. dj. str. 41—55. Karaman je potanko opisao crkvu i njene umjetnine.

⁸ Knjiga bratovštine iz XVII stoljeća bez impaginacije.

⁹ Nà uspomenu Godischia Gospodinoua Iisuchia ossamsto i Duanas. 1812. u Splitu u Varosu Velichom.

Buduchi od ueliche potribe nadechise razrusena Kuchia u kojoj Remeta pribua i neimaduchi svu snaghù Gospodin Kurat Don Marko Dudan za načiniti rečçenu Kuchiu molli Staresine od nasce Skule S. Krixa, Xupana Antona Beghu sudce Ivana Garlina i Nikolu Maroeuichia, Prokaraturi Marko Markouinu, i Miho Haglinouich, dabbi nè za duxnost dolli za gliubau pomogli suojim xiutom, koje Staresine naredise Brachi, i sui pomogose gliubezniuo.

Ja Anton Dujmović Skriuan pisa, buduchi naredjeno od zgor rečçeni Staresina... Knjiga bratovštine.

¹⁰ Godischia Pò Porodu Nasega Odkupiteglia 1813. Buduchi xupan Anton Mladinich rečçeni Perisa za mater i gnegoue Staresine to iest Sudci Anton Matossich,

i Duje Braieuch rečeni Vuiza i Procuraturi Visko Roje, i Giacou Popouich rečeni Dageta, buduchise Uzmosalo Broj Bratimi od Iste Scule Suetoga Chrisa i Veliko molostuo Pucha od Nase Parochie Tacho odlucise Iste Staresine pitati dopuscienie u Gos^a Cancilira od Sinitadi Conte Otavia Geremie dabin dopustia duignut salis koje suarju grebov u istoj Carkuj Suetoga Crisa za dabise mogli slusiti s istima Grebima u napridak kojstu bili pod Istim salisom od Godine 1764: i Tacho dopusti isti Cancilir da dignu salis i Tako oslobodise Grebbe nekase mogu slusiti s istima u napridak.

Suvise istoga Godischia rasuidise Iste Staresine brasku Kuchiu dige rusrusiena bila od Francesi i Tako načinise sedie di Brachia side i obilise, Anton Duimouich scriuan.

¹¹ Knjiga ima 48 neobilježenih stranica i na kraju dva lista posebno uvezena. Veličina 184 × 236 mm.

¹² Vidi Prilog 1. Danas se u bratovštini čuvaju dvije tiskane knjižice pravila bratovštine pod naslovom: USTANOVA STATUT ČESTNE BRACE SV. KRIŽA U VELIKOM VAROŠU I ODVITOVANJEM ISTOGA MOGUĆEGA SVETOGA KRIŽA. Split 1884, 11 str. — PRAVILNIK BRATOVŠTINE SV. KRIŽA U VELIKOM VAROŠU SPLITA. Split 1899, 16 str.

¹³ A. Belas, Bratovština sv. Križa u Velom varošu. Hrvatski glasnik, 29. IV, 6, 13. V 1939. — Isti, Oputa bratima sv. Križa u Velom varošu. Jadranski dnevnik, 17. II 1938. Oputa se čuva u današnjoj bratovštini sv. Križa u Velom varošu.

¹⁴ Ova prezimena zapisana su kao Haglinouich i Haluyevich.

¹⁵ Adi 10 Lugno 1684.

Auentario delle robbe della Fradella... di Santa Croce tenuta da Zupan Gabrich Baculich et prima

Una Croce di legno	no 1
Una Croce di Rame	no 1
Una coltra turchina	no 1
Ed un Linciol con merli da Caeletto	no 1
Un altro Linciol da Caeletto	no 1
Ed di Matricole di prigamina	no 2
Ed doi Taeri piccoli	no 2
Ed un Faciol da Croci fatto con golio (?)	no 1
Ed una Taca di Argento	no 1
Ed piati da peltre uechi	no 10
Ed piati da peltre noui	no 12
Ed una Tauaglia da Tella uechia	no 1
Ed Scolire di rame	no 33
Ed Cortelli di ferro	no 10
Ed un Sachio di Tella uechia	no 1
Ed saliere quatro grande una piccola	no 4
Ed peueriere	no 2
Ed una Sacho per risi	no 1
Ed tace di uetro	no 10
Ed un Cason grande per fermento	no 1
Ed Una Casa grande et una piccole con Gape	no 3
Ed pironi di ferro	no 70
Ed Taeri noui	no 29
Ed saliere piccole	no 7
Ed quatro grande	no 4
Ed una quarta di fradelanza uechia	no 1
Ed un banco longo di Tisse	no 1
Ed una miza per portar di morti	no 1
Ed una quartariol grande	no 1
Un Sacho fato da Piero Glikouich usado	no 1
Doi Istrumento di Garlich	no 2
Un Istrumento di sepulture di ocrilli	no 1
Un Istrumento di sepoltura somprata di mistro Frano malanouich e menteglich	no 2

Un Istrumento di sepoltura di oglatti	no 2
Doi para di Bisache	no 2
Doi pecidi Cauo ticar ouer portar cassi	no 2
Una lista di Cerer	no 1
Un Badil	no 1
Una Cassetta noua per candelle	
Una Cassa longa per torzi	
Bische	no 2
Instrumenti di Haglinouich	no 1
Adi 9bre 1684.	
Auentario delle Robbe della scola di Santa Croce consegnate al Xupan	
Zuanne Coceglic	
Una Croce di legno	
Una Croce di rame indorato	
Un linciol con merli per Cadeletto	
Un altro uechio	
Doi Matricole sula pergomina	
Doi Taieri piccoli	
Piati di peltre tra noui e uechi	no 22
Pironi di rame	no 70
Item un vasetto per incenso	no 1
Scuglieri di rame	no 38
Cortelli di ferro	no 10
Doi peueriere	no 2
Item tace di uetro	no 10
Item un Casson per formento	no 1
Item una Cassa con doi Chiaui	
Item doi piccole con le candelle	
Item Taieri di legno noui	no 19
Item una quarta di Confratti	
Item Casse noue per candelle	no 9
Item un quartariol	
Item doi Instrumenti di Garlich et tella di sepulture	
Una lista di Confratti	
Item un cassa Conya per Todì	
Bosollo con balle e scatola	
Item pai di ferro	
Un mastel per formagio	
Candelotti grandi numero 6 et sei piccioli	
Torzi grandi numero 4 et mocoli di Torzi	
Candelle numero in tutto per sesanta una et altre più mocolli piccioli	
numero 92 dico nouanta due	
Knjiga bratovštine iz XVII stoljeća uvezana u svijetlu kožu vel. 280 × 120 mm.	
Bratovština sv. Križa, Split.	
¹⁶ Vidi Prilog II.	
¹⁷ Vidi Prilog III. Veličina: 254 × 180 mm.	
¹⁸ INVENTARIO DELLE MOBILIA CHE SI RITROVA NELLA CHIESA DI	
SAN NICOLO DE PEDEMONTE NEL BORGO GRANDE	
Prima Pala del Santo al Altar et una in Sacrestia 2	
Calice con patena	
Lampeda d'argento	
Lampeda d'Oton	
Candelieri d'Oton sei	
Cussini di seta due	
Cussini di Pelle due	
Tovaglie per l'Altare no. nove	
Croce d'Argento no. una	
Voti d'Argento no. cinque	
Pianete di Seta di varij colori no. cinque	
Cartelle indorate no. 3 — tre	

Inventario delle robbe di Chiesa (drughi rukopis)

Pala del Santo	no: 1
Calice con patena	no: 1
Lampada di argento	no: 1
Candelieri di otton	no: 6
Cusini di seta	no: 2
Cusini di pelle	no: 2
Tauaglie	no: 9
Croce di argento	no: 1
Inuodi di argento	no: 1
Pianete	no: 6
Cartelle indorate	no: 3
Facioleti di seda	no: 14
Camisi con fase et facioleti	no: 4
Bangali	no: 2
Mesali et Schiaueti	no: 6
Velli di croce	no: 3
Velli di altar	no: 2
Vita di salsicole	no: 1
Antependio di pelle	no: 1
Quadri	no: 3
Croce di laton	no: 1
Palme con fiori	no: 2
Croce di legno	no: 1
Candelieri di legno	no: 2
Cartelle son Suasencire	no: 3
Banchi di sentar e per candele	no: 3
Campane grande e piccole	no: 2
Bancho di ingenochiare	no: 1
Casete per candelle	no: 2
Dila di olgo	no: 1
Vaso di olgo piria e quaturò	no: 3
Bandiera con lanza	no: 1
Cason e quartariol	no: 2
Scala di legno	no: 1
Ampolette	no: 2
Mastel per formago	no: 1
Scatola di lemosina	no: 2
Quatro peci di rasetto	no: 4
Bereta una a croce	no: 1
Una lista	no: 1
Una tela incerada	no: 1
Turibolo con nauicella di laton	no: 1
Sicheileto di laton	no: 1
Mochador di chandele	no: 1
Un feral	no: 1
Un antependio di seda con fiori	no: 1
Un antependio di legno indorato	no: 1
Quatro tochi di spavele per le colone tochi	no: 4
Doi cusini di coridori	no: 2
Un Santi di tela e la cerra	no: 1
Una pulla di olgio	no: 1
Palme di fiori	no: 6
Un quadro con Egide di S. Nicolo	no: 1
Badil jedan	no: 1
Borse per calici	no: 4
Corporali	no: 2
Facioletti di ampolette	no: 3
Purificatorij	no: 11
Una pianeta di Tella bianca Antica	no: 1

Palete quattro	no: 3
Forno	no: 1
Rolar	no: 12
Due cadenarri sulla porta grande del forno con la schiave una et seconda	no: 2
Un cadenarro sulla porta de Corode	no: 1
Portella di ferro per Forno	no: 1
Letorini	no: 1
Canolle piciole	no: 6
Dette grande	no: 6
Bandiera	no: 1

Instrumento de fondo della casa No. 1 fatto lanno 1698

¹⁹ C. Fisković, Istraživanja u srednjovjekovnoj crkvi sv. Nikole u Splitu. Historijski zbornik knj. II, Zagreb 1949, str. 211—221.

²⁰ Vlasništvo Muzeja grada Splita.

²¹ Veličina 238×180 mm. Vlasnik svih četiriju pravilnika je dr Stipica Kalogera, kojem zahvaljujem ovo objavljivanje.

²² A. Belas — Lj. Karaman, N. dj. str. 50, 51. — Slika je skinuta jer je oštećena, pa će se tek nakon njenog popravka moći odrediti kojem vremenu i autoru pripada.

²³ Matrikula bratimšćine svetoga Angjela Stražanina u Splitu. U Splitu brzo-tiskom Karla Russo 1889.

²⁴ G. Novak, Povijest Splita sv. III, Split 1978, str. 1509—1511.

²⁵ Oputa Gospe od Soca čuva se u istoimenoj crkvi, a sv. Mande u Historijskom arhivu u Splitu.

PRILOZI

MATRICVLA
BRATIMIH
SVETOGA CRIXA
CVDOTVORZA
V VELOMV
ZAGHRADIV
SPLITSCOMV

Scazaliza. Indice

Antifona, Molitua na Carte	9.
Od onih, Kise neispouida Ec. Capitul parui na Carte	11.
Od onih Kise hochie pisati Ec. Capitul drugihi na Carte	11.
Od obrangia Starissin Ec. Capitul trechi na Carte	12.
Od Mijs priko godischia Ec. Capitul četuarti na Carte	13.
Od sprouodih, i mijs za Bratima Capitul peti na Carte	13.
Od penih na sprouode Capitul sesti na Carte	14.
Od poslouangia poglia sirotam Capitul sedmi na Carte	15.
Od zapouidih skupschin Capitul osmi na Carte	15.
Od psostih, i schiette ù skubschini, i uanka Capitul deueti na Carte	16.
Od quaret pri praudi Suitounoy, i Kupouania ù çegliadi Ec. Capitul desseti na Carte	17.
Kakosse ima pitati prauda prid Starissinami Capitul yedanadesti na Carte	17.

Od spraugiaija Obidda, Conta, Ec. Capitul duanadesti na Carte	18
Od onih kogibi činili, alli gouorilli suproch Sculi, i ouim naredbam Capitul trinadesti na Carte	20.
Zuarha Matrikule naj zadgna Capitul çetarnadesti	21.

Kadase stije Matrikula, sui kleknu nà kolina, i pò naredbi S. C. R. zlameu-
uujuse gourechi Uime Otza † iSina † iDuha Suetoga † Amen. Paka Scriuan
poçme, à ostali zagnime Antiffonu: Isuse Propeti, Sinu Boga Xiuoga; Kragliu
Viçgne Slaue, i suih Stuuritegliu smiluijse na nas, i nà sue tuoije uirne xiue, i
martue. V. Klagnamose tebbi KARSTE SPASITEGLIU, i blaggosliugliamo
tebbe sada iù uike. R. Gieresi pò SVETOMV KRIXV tuomu odkupio suit.
Gospodine uslissi molituu moyu. Iuapailj moij K'tebbi da pride akoije redounich
— Gospodin suami — Iz sduhom tuoijm. Pomolimose. Poggedaij, molimote,
Suemogi Vikuucigni Gne Boxe suarhu oue obitili tuoije; zaradi Koije Gne nas
Isukarst giedino rodieni Sin tuoij nijese uzboija ù ruke pridatti ubbogicc, i
Krixa podniti muçenija kogi stobom xæue, i kragliuije ù giedinstuù Duha
Suetogga Boogh posue uike uikou Amen. Paka sede svaki nà svoje misto: A
Scrivan Styè Matr.

Oua Matrikula Bratimih Suetoga Krixa mirakulih çuddòtuorza, kogise
uzdarxi na uelomu Oltaru ù Criqui Parrocchianoij istoga imena, saggradienoij
blizu mirih Splita Grada ù Velikomu Zaggradiu. Sastaugliena Godischia, pò
prisuetomu Porodieniju Gna Isukarsta nassega Spasiteglia 1439 koijsa Criqua
bi razuarxena; i nakon çuddo godisch iznoua uisse idaglie istih mirih sag-
gradiena, i suogliom Boga Suemoguchiega uechma ilipse uzuissena, i rassirena
spomochiu Karschianih, à najuechie istih Bratimih, kogi Bratimi uidechi
dasuse razplodili, i ùmnoxali nà uelle uechi broij, nego pri biau; hottiijuchi
dase xiue ù posluhu zapoudih Boga Suemoguchiega naipri, i S. R. C, à paka
meù sobbom: dne 14 Nouembra 1709 skupglieni ù kuchiu, po obiçayu obiuduati
sui ijedino (buduchigih 114 broijem) naredisse dase ponoui, i po napraui Matri-
kula; koijsa biusci ponougliena, i pònapraugliena; sui giednim glasom, zazuasse
Duha Suetoga nà pomoch, i zahuagliuyuchi Suemoguchemu Gospodinu Bogu,
dagimye dopusti taki dar, rekosse: Hochiemo, narediujemo, i odluuijemo, dà
suaki, i sui Bratimi imaiju uazda naredbè prez ùuridijenija obsluxeuati, pod
penu, kakoije ù istih Capitulih. Kako slidi.

Capitul parui

Naijpri dakle, narediujemo, hochiemo, i zapoudiamo, buduchi stuar
najuechie coristi, za spasenije dusse: Dà akobise (ça Boog uçuuay) nasclo da
kogi od Bratimih nascih, muskoga ploda, alli xenskoga, oççitto otuardnt ù
ghrisih, nebisè izpouida, i priçeschiaa suako godschie pò zapoudi S. C. R.
najmagnie ò Vskarsnutchiu dase nima tischiat ù ouoij Brachi, zà da gubaua
ouça netruije ostalo stado, çichia koga moghlibismo sui bitti pedipsani od
Suemoguchiega Gospodina Boga nà ouom situ. Takou dakle ima biti izagnan
iz skule, i ne priat meu Brachiu ki tako xiue. Ke stuari cuuanas Gospodin
Boog, i Sueti Crix, komu sluximo, i imamo sluxiti ù uike kako prauoirni
Carstiani Rimschi Katolici.

Capitul 2.

Da oni kise hocchie pisati ù nassu Brachiu, imaiju dochi nà scupschinu paruo moliti dagga primu, à na drugu skupschinu ima bitti priat, i pisan, illimusse ima odgouoriti, i akose bude hotit prijati, ima bitti balotan (imaijuchi pri bitti ispouijen, i pričeschhien isti dan, illi dua, tri dni pria) i pokle bude prijat za Bratima ima uçinit napoynizu, kakomuse bude uidillo; à zà upisanije, alli Cotul duadeset, i çetiri soldina.

Capitul 3.

Da suako godischie od Starissin onoga uurimena, prizuausci k'sebbi nikoliko Bratimih starigih, imayusse obrati za dosastno godischie, Zuppan, dua Sudza, dua Procuratura, i dua Gastalda; kogi Zuppani, Sudzi, i Procuraturi imayu pokarati suakoga, koy ima bitti pokaran, i suditiga do pet libar, alli magne kako se istim bude uiditi pò dostyanstuù ghriha, i nepsoluha, ialko kogi od obranah Starissin nebi hottio priati starisinstuo, alliti zgar reçeno obräye da plati ù skulu 25.

Capitul 4.

Dase imayu çinit gouorit nà nasc Oltar Misse za sue Bratime xiue i martue, suichiami od skule. Sue Blagdane Velike, sue Nediglie, suè Suetze zapouidne, sue Blagdane Blaxene Diuize Mariye, suù Korizmu, i dasu suè te misse nasse parue. Anàblagdan nassaschia Suetoga Crixia imase çinìti cantati Missa, i dui Veçergne ùtri Apparana Redounika, nà koyu missu, i na dan Uzuissengia Suetoga Crixia, nà martui dan i oni dan koy ista Brachia obiduayu zayedno, suisse imay nachì nà tih missah, i goriti suichie ù rukah prez dagimse zapouida pod penu libriçe uoska.

Capitul 5.

Kada primine kogi nasc Bratim, alli drugo çegliade Bratimsko da sui imayu dochi knegouoy kuchi i uazeti suichie pri negoye duignut Martui iz kuchie, koli doyde posli da plati napo penu, ma damuse da suichia, dagha sui zdruxe, i gore uosak na missu, inà oficij, i opet da zdruxe rodbinu do doma, akolini od roda muske glaue, neka xene, xene druxe, a gliudi ostayu pri criqui. Suaki Bratim ima dati zamisse çetiri bolançe, akoligih neda nay daglie nà drughu skubschinu, damuse ima stauiti nà partidu ossan soldinìh. Ameuto Xupan udiglie ima çinìti rechi mis çetardeset, zà ngegouu duscu, itischiat libar, ukichese pisati Redouniçi, kada budu celebrati te misse.

Capitul 6.

Ibuduchi da Suemoguchi Gospodin Bog nayuechma gliubi, i hochie od nas milosarye, à naulastito suarhu martuih. Hochiemo da sui Bratimi imayu dochi sprouoditi, i goriti suichiu u ruçi. Kakoye obiçay, akoye Bratim rosni preminuo pod penu od librice uoska. Akoli drugo çegliade ueliko od kuchie Bratimske pod penu od sednadeste soldinìh, a dite komu se nezouoni pod penu

osam soldinîh. Iakobi priminuo nasc Bratim rosni, uanka mista i darxaue, dase ima obsluxiti, kako narede starissine, pod penu. Ko nebbi poslusca zapouide Gastaldi po naredbi starissin prezgratie.

Capitul 7.

Da, priminuosci nasc koy Bratim, termu ostanu sirote neyake ù ubostuu, ony kogimbi bilo zapouidieno od Gastalda pò naredbi starissin, imayu pochi ono godischie oposlouati poglie istim sirotam, òsamoy spizi od brasna, koya ima biti uçignena od sirot, akoli te spize nebi mogli uçiniti te sirotte, dagimse da spiza od skule às'intradom dasce skula naplati, i kogi nebi poslussa da ima platiti zà dan libar pet prez gratie.

Capitul 8.

Kada çinee Starissine zapouiditi skupschînu, ili pod librizu uoska, illi na drughinaçin, alli nà kogi posal Bratimski, nà skupschînu ima dochi samo giedan od kuchie i kò nebbi poslussa, i dosca da ima platiti penu kakoye zapouidyeno, i kakose bude uiditti starissinam, i kogi nebbi hottio stati nà sudu starissin, i nà ossudi, ù suaku stuar koyabise zgodila, daima bitti izagnan iz nasce skule.

Capitul 9.

Ibuduchi uelle koristan i potribit mir giedinstuo, i posluh Bratski za spasenye dusc nascih, çichia kogih dusc imayusce zaborauiti, i ostaviti sue stuari ouoga suita. Naredyuyemo dase ima xiuiti ù miru, i ù gliubau i kako brachia meusobbom. Akolibi kogi Bratim opsoua drugoga ù skupschîni, alli reka neposteno bratimu, alli Stariscinam, da ima platiti prez gratie libar peet, akolib'opsoua izuan skupschine, sgratiom libar peet, i kakose bude uidilo Starissinam; Akolibi çegliade bratimsko imayuga suditi starissine pò svooy duci, takogier, iakobi kò uççini schiettu drugomu dase ima tuxiti Starissinam, ikako oni narede da tako bude, koli nebbi sta na sudu da bude izagnan iz skule za da nebbi bila gora smutnia (naknadno dodano — una Pridach).

Capitul 10.

Da niikor od nasce Brachie, nima quarellati drugoga Bratima prid Praudu Suitounu za riççi nepitausi Starissin istih, i da ima uççinit kakomuse od gnih naredi, pod penu od pet libar prez gratie, ida nima nitkor kupiti koyu stuar od çegliadi Bratinsche nerazborite, sluxbe, alli diçe, pod penu od pet libar.

Capitul 11.

Ako kogi Bratim pita kogi praudu da ima ponixno gouoriti prid Starissinami suoye razloghe; Akobi drughi ulloxi giazik, nezuan, terbi ogouara giednoga, allisse suprotiua drugomu da ima platiti librizu uoska prezgratie, i da suaki, illi pita praudu, illiye zuan da suidoçi illi nakimu drago, drughi naçin, ima stati daleko dua lakta od Banca, ghi side Starissine, ida ima siditi

suaki na suome mistu, i gouoriti suoye razloghe, giedan pogiedan, neka nesmeta giedan drugoga, za nekase razumi çase gouori, i nekase more razmisliti kako se ima suditi, alli çase ima uççiniti pod penu od dui libre. Akolibi kogi udrya rukom, alli drugom stuaryu ù stol ghdi side Starissine, da ima platiti, za suaki put, çetiri bolançe.

Capitul 12.

Kadase sprauglia Obid za suu Brachiu Xupan nima douesti ù salu, uecchie od giednoga çeigliadetta od kuchie, a Suddi i Gastaldi po giedno samo çeigliade, samo akobi dite kò nemore biti prez matere, pod penu od pet libar. Ada Xupan, i Sudci imayu slitta priprauiti robbu, koyasce hochie za sprauiti obid. Ida na obid imayu dochi sui Bratimi upisani, akoliye Xena alli dite pisano, ako ima Muxa, brata, diuera ù kuchii, alli dite Otza, alli bratta, alli drugu musku glauu od razbora od kuchie suoye, da doydu oni. Kolli nima nikogar damusse ima poslati zdilla pò obiçayu. Ikoliko prise moxe, pò Obidu da ima stara Banka i Nouua prauo, i gliubezniu meusobbom uççiniti Conat, i na paru skupschinu dagga imayu çinit prostit od Scriuana prid suom Bracchiom, za neka sui znadu kakoseye dilouallo, i da na Kontu nimayu stratit uecchie od trideset libar od skule. Iako tako neobsluxee, da toliko Xupan, koliko Sudci plate po pet libar na suakoga u skulu. Akadabi drughi Bratimi çinili obid ù nassoy kuchi, da ono ça dayu za kuchiu imayu pò blagouati Starissine uurimena, za nekase mogu razgouoriti i dogouoriti od koye potribe korissne za skulu. Akoy Bratim neplati sue çaye skuli duxan, do Obida, nima dochi nà obid, à zdilla gnegoua imase se prodati i stauit kolikose proda na konat gnegoua dugha: Akogi neplati do Konta sue çaye duxan, illise sidi illi ne damusse nimayu datti suichie neggo da ostayu ù skulu ono godischie.

Capitul 13.

Iza nekase lipse xiue, ù gliubau i ù posluhu strahom Boxgim i sramom gliudskim: hocchiemo, i nareggiuyemo da akobbi kogi od nascih Bratimih gouoria alli dilloua kakouo dillo suprotiuua Skulli, i ouim naredbam da udiglie ima bitti izuarxen iz nasce Bratchie, iakobise çini kogi razgouor u Skupschini da nima nikor proniti uanka koyu riç po koybi mogla biti koya smutchnia pod penu od pet libar prez gratie. Akolibi çichia togga uççinilasse koya smutchnia oççitta, da oni koy bude uzrok ima bitti izagnan iz Skupschine i neima uecchie bitti nasc. Brattim, za nekase netruyu ostali neggo da xiuu kako prauoirni sluxbenici nascega Spasiteglia Propetoga nà suetomu driuu Crixu, kakosu odlucili nasci starigi u poçelu oue skule na 1439 à mi potuardili naslidouati, dokle bude uoglia Bogga Suemoguchiega i Suetoga Crixu.

Capitul 14.

Asada sui giednim glasom potuardiuyemo oue Naredbe i ouu Matrikulu kakose uzdarxi i molimo i zaklignamo nascu ditzu nakon nas i sue one Bratime kogi budu nakon nas, i gnihoue nakon gnih, dabbi uzdarxali ouu Bratinschinu i oue naredbe obsluxeuiali do Vika i sluxili ouomu Suetomu Krixu cudotuorzu,

gierechie imati plachiu na ouom suitu koristnu, ana druggomo, Slauu Vicu-
uicgniu, koyudopusti nam i suim ostalim kogimu budu sluxili nakon nas Suemo
guguchi Vikuuicgnii Gospodin Boogh, Otazc, kogi nas i gnih i suih stuori; Sin
kogi nas okdupi i Duh sueti kogi nas prosuitli inadahnu na ovu sluxbu; koya
molimoga, da dopusti, dase bude uzdarxati, sadda, i uazda, i naslidouati do
suda Suita. Amen.

(Dana 4. siječnja 1715. godine pravila bratovštine Svetog križa potvrdio
je predstavnik Mletačke republike splitski knez i kapetan Giulio Donado, a
7. siječnja splitski nadbiskup Stjepan Cupilli.)

Na pet Decembra 1717

Buduchi skupa stara i noua bancha u Kuchi Xupana Gargura Negodichia
blagugiuhi zdiu kojusu priali za Kuchiu od bratimih Svetoga Nikule učinise
da kadabise činio obid bratimom ter akobise koj bratim usta izastola, i otissa
brez licenzie parvo negose muntaju zdille da ima platiti libar pet brez grazie:
da akobi jema koju ueliku potribu ima pitat starissin, koje starissine mogu
puschiati gniega.

Buduchi zapouidjena skupschina pod librizu uoscha na duanadeste dne
istoga miseca dasse naznanje svoj brachi jessuli kuntenti da tako bude, i
rekosse sui daje dobro, i da bude tako.

Kadabi bio kogi sprouod, ter akobi ko bratim nezdruxio istoga marza,
negobi otissa drughim puten da ima platiti cetiri bolance; tolikojer akobi koj
gori suichiu na sprouodu alli na Missi, kadasse gor uossach uan Crique a
moguchi ulist u Crique da ima platiti cetiri bolance.

(Dana 22. ožujka 1724. godine Marino Nadal knez i kapetan grada Splita
daje upute o ponašanju bratovština i potvrđuje pravila.)

Nadometak svarhu 5 Capitula.

Ima goriti vosak na Missu i na Officy u Zarkvu a ne vanka Zarkve i tako
moliti Boga za svoga bratta kolje priminuo; pod penu od pesedet soldi, akko-
bise u vrime Misse ollli officja naša na Simatoriu vanka Zarkve. Suviscie imma
dopratiti brattima martva do mista od pokopanja, i ondi nastojati na zadnje
odrisenje kojemuse daje u Zarkvu, pod penu od pedeset soldi.

INNO CENCZIO PAPA XI.

NA VIKOVCNU USPOMENU. Buduchi kako primismo, da u Carkvi S.
Krixa sagradjenoj blizu i vanka Mirih Grada Splitskoga sastavglijenaje jedna
bogogliubna Bratiscchina od jednoga, i drugoga Spolla pod imme istoga Krixa
Svetoga, koje Bratimi, i Sestime obicajnisu mnoga dilla od milloschie, i
Boggosctovja. Mi zada Bratiscchina ova svaki dan tovecchie prima napridke od
millosardja Svemogucchiega Bogga, i u oblast Blaxenih Aposctolov, Petra, i
Pavla pouzdani, svim Virnikom jednoga, i druggoga Spolla, koji u rečenu
Bratiscchinu u napridak ullizu, parvi dan gnihova ulaziscchia, akobi dojslo
skrusceni, i ispovidjeni primili Prisveti Sakramenat Tila Issussova, podpuno
proscchienje svih grihov millosardno u Gospodinu dopuscchiamo. Tollikojer

istim Brattimom i Sestrimam tolloko zapisanim do sada, koliko onim kojibise po vrime zapisali, za čas gnihove smarti podajemo podpuno proscchjenje, i odpuscchjenje svih gnihovih grihov, isctom akosu pravedno pokorni ispovidjeni, i Svetim Priçescchienjem pokrippglieni, olli ako ovo nebbi mogli uççiniti, barem dabbi (akobi mogli) zazvati ustmi skruscenim sarczem ùmme Issussovo, i ako nebbi mogli ustmi, sarczem dabbiga bogogliubno zazvali. Takojer istim Brattimom, i Sestrimam, skruscenim, ispovidjenim i Priçescchienim, kojibi Czarkvu, olli Kapellu reççene Brattiscchine, na Blagdan Nascastja Svetoga Krixa, od parve Veçergne, do Zapada Sunçenoga istoga Blagdana pohodili bogogliubno svako godischie, i ondi molilibi za uzmnoxanje S. Virre, za mîr, i gliubav meu Kraglih karscchianskih, za izkoregjenje Poluvirstva, i za Uzvisenje S. Majke Czarkve, podpuno takojer svih gnihovih grihov proscchjenje i odpuscchjenje millosardno u Gospodinu dopuscchiamo. Odvisce istim Brattimom i Sestrimam tako pokornim, ispovidjenim, i Priçescchienim, kojibi reççenu Czarkvu olli Kapelu pohodili u gnoj Bogga mollecchi u çettiri drugga dneva od godischia, olli u çettiri dneve Nediglne, kojese jednoç samo imaju odabrati od reççenih Brattimi, i pripocctovanoga Arcibiskupa potvargieni, sedam godisccch, i tolloko çettardessetiez proscchjenja dopuscchiamo. A kolliko krat stalibi na Misse i na drugge Molitve Czarkvene kojebise za vrime çinile i pivale u reççenoi Czarkvi olli Kapelli za dobra opcchiena, alli ossobita iste Brattiscchine, olli akobi Uboghe u svoj dom priali, olli mîr uççinili, olli çinili illi nastojali uççiniti meu nepriategli, olli i kojibi Tilesa martvih tolloko Brattimi i Sestrima, kolliko drugih u Greb Brattimski pokopali, olli akobi zdruxili skupno kojemu-drage Prosesiune, kojebise s'dopusccchienjem Starescine uççinile, i Prismet Sakramenat Eukaristie tolloko u Prosesiunih, kolliko kadse nossi Nemocchnikom, olli druggakje gdigodirse i po kojimu-drage naçin nossi olli akosu zapriçeni kad çuju zvon na ovu svarhu dabbi jednoç Otçenasc i Zdravu Mariu, olli josc pet Otçenascih i pet Zravih Marij za Dusce Brattimov i Sestrimah martvih rekli, olli dabbi napokon koga priveli na put od spasenja i neumitne nauççili zapovidi Boxje, i onna kojasu potribita za spasenje Dusce, olli kojemu-drage druggo dillo od milloscchie i Boggosctovja uççinilibi, svaki put za svako od reççenih dilah scestdess:† dana od pokore gnimi naredjene olli po kojimugod drughi nacin duxne snacinom Czarkve odpuscchiamo. I da ove nasce imaju bit dobre za vikovgna doscastna vrimenta. A hocchiamo, da akosu koja pridgna proscchjenja reççenim Brattimom i Sestrimam za u vike, olli za vrime josc nedospiveno dopuscchiena, da ova nasca sadse gna budu od nijedne vridnosti, i kriposti, kako da reççena Brattiscchina bude jur kojoj druggoj Brattiscchini pridruzena, ollibise u napridak pridruzena, olli skojinmugod drughim uzrokom s'jedinila, ollibise josc sastavilo s'kojinmugod naçinom, da parvascgne i kojemugod drughe kgnighe Aposctolske istim nebudu od ikakve pomocchi, dalli od tada u oni čas da budu, kako da nisu uccignene.

Dano u Rimu kod S. Marie Starije pod Parstenom od Ribara dneva 27: Kolovoza godischia 1684: Papastva nascega godischie osmo.

Bratimi zakoni^{to} skupglieni odabrasce dolli upisana çettiri dneva, koja potvardioje, komuse pristoji i ostala. To jest:

Blagdan Orizovanja Gospodinova
Blagdan Naviscchjenja Divicze Marie

Blagdan gne Uzneseenja na Nebbo
Blagdan svih Svetih
Bi potvardjen od onoga kogase pristoji

Anton Archibiskup Splitski

Bi proglašeno na dan 17: Missecza Prosinca 1684.

Scimun Kavaini Namisnik opcchieni

Frane Anton Kanonik Bargeglich Kančelarie Arcibiskupove Kančelir, iz Matticze kojase nahodi u rukuh reččenih Brattimi ispisaoje, podpisaose, i zapeččatioje na dan 20: Missecza Lipgna godisccchia 1734.

Bratimi B. uazda Diuice Marie od Pogliuda: Bratimon S. Krixa Spliskomu Zagradiu, od Gospodina Bogga zdrauglie, i uikouno Dussam spasenije.

Pogliubgliena, ù Isukarstu Bracchio; Buduchi mi, (za ne pričatise uèchie ù napridak i Pos^touvanima Fratri od Pogliuda, kako uecchie putih do sada bilismo usillovani), odlucili uzdignuti oltar B. V. D. M. a surimenom i Capellu ù Criqui S: Krixa, ghdi mislimo sluxiti, ako Suemegguchi Gn Bogh dopuschia, za ù uike. Zato suih uas molimo, kako nassu gliubezniuu Bracchiu, dabbistenam dopustili, da nà Blagdane iste B. V. D. M. budù nasse mise parue, zabuduchi, da mij nateč mise darxanismo xgatti uosak, ùmikah; à to imà bitti nà uecchiu slauù Suemog: Gna Bogga, i B. V. D. M. iza uecchie prosuitglienije, i uerhu crique, a brez uassee skodde; Touas Bracchio molimo. A Gospodin Bogh dopusti, uam i nam i potuardi istu sluxbu, i nastojanije do Vika.

U kucchi Bratinih, nà skupschini: na 23 Feb^a 1710. io Stefano Domjanich a paruo giudice istih Bratimih; komu to biasce mučno viditi nebuduchi mista podobna ghđibise oghradila, ni ostalih stvari potribnih za istu, ma nastoyechi sve to sarčenie rečeni bratimi, za buduchi dayim bihahu pustili svoje pristoyeschine, Gargur Garlich, Petar Haluevich, i svih ostali Mateglievichi, koije namisto Gospodina Ive Arnirichia, i isti Gospodin Ive pusti rečeno misto, dalli nekti pustiti mis^to nakojemu nighda biasce kuchia Spudichievichia, i vartal zakoise plachiasce Livela tri libre na godischie rečenomu Gospodinu, i tako nekti poniedam put rečeni Pⁿi Haluevich obligatse pod rečeni level Criquè ni Remette ,tako da biasce potribito istim bratimom nè samo plachiatu tri libre na godischie dalli josc platiti za dvadese^t i tri godischia proscasta sestdeset i devet libar kakose more viditi u libru od ricevude, sovizim ugovorom da rečeni bratimi imaju kupiti Lemozinu pò Criqui tri Blaghdana Boxichnia svako godischie, i tako kuntentascese i Bratimi, i rečeni Prokurator, i yose suvisce isti Bratimi obsechiascese povoglinim obligom dachie pomochi svojim xivotom sve stvari potribne doniti i davati mesctrom naruche prez niedne plachie, samo onnu od Bogga. I videchi rečeni Prokurator veliko bogogliubstvo, i xegliu rečenih Bratimih, posla Supliku ù Bnetke zà dopusctchienye rečene zgradgie, koya biasce udiglie dopusctchiena, i poslana gospodinu Gieneralu Petru Valerzu, od koga biasce potvrđiena, litta Gospodina nascega Spasiteglia 1678, à pria toga godischie dana odrečenih Bratimih biasce ucignien Krix od kamena, koise sada nahodi nad vrati od Čimatorja, i isti biasce postavlien na rečeno mis^to zà biligh, i nikoliko kamengia, à to na 1678 pod xupanom Pavlom Matoscichiem, i gniegovim Sudci Petrom Gljilkovichiem, i Stipanom Bosnom. A nà 1679. pod xupanom Giacovom Cvitichiem, i gniegovimi Sudci Dominigom

Ninčevichiem, i Pavlom Borovčichiem, biasce blagoslovglïen parvi kamen od Crique i ogradjeno po kapelle; A nà 1680, pod xupanom Petrom Ninčevichiem, i gniegovih sudacz Giurgiom Ughrinom, i Ivanom Ninčevichiem, biasce

Io Stefano Haglinouich prochatur isti crique

Io D. Michel Carstulouich affermo à nome del mio padre essendo fatta la notatione dali Confrati sudetti

Io Paua Couacich Scriuan potuardiem

Io D. Michel Despalatouich confermo . . . di sopra.

Na 23. Febrara 1710. Bi pridana oua Molba od Bratimih B. V. D. M. od Pogliuda Starissinam S. Crix. A na 24 By prostiuenta u suoiy Skubschini Bratimih S. Crix. I bij Balotano dagimce dopuschiaya parue mise sue Blagdane B. V. D. M. samo ne na Vellu Gospoginu, alli Stomirinu zabuduch Velliko proschienije istih Bratimih S. Crix. I bij Ballot de si to jest dagimije tako dopuschieno n°: 113 à dè no. ballot n°: 3. i tako se sui kumentasse.

D. Mattij Couacich Scriuan Scule S. Crix
podpisah na ime sue iste Brachie

(Ovaj spis je uvezan na kraju knjige).

MATRIKULA BRATIMIH S. LUKE GODISCHIA 1710.

Godischia Gospodina Nassega Issukarsta Tissuchu sedam Sto i Deset na deset genara.

Vime Otza I Sina I Duha Svetoga I Blaxene Slaune Diue Marie a Naslavu i Čast Sue^tomu Luki nassemu oduitniku. Mij Brachia nadahnuti Duhon Suetin, s'kupglieni u Crigvu Suetoga Luke uanka Miri od grada suogliom nassega Prisuitloga Gospodina Arcibiskuppa i Suega Splischoga obrasmo Oltar i Crigui Suetoga Luke za officiatti i nastojatti koliko boglie budemo mochi, na slauu Boxiju i rečenomu Suezu à za spassegne Xiui i martui ki one naredbe budu nasslidouatti i ob sluxeuatti.

Capitul I.

Da sui koj hotti budu ulisti u nassu bratimschinu jemaudochi na paruu s'kupschinu à na drugu dassè prime, olli damusse odgouori, i akobisse pria da ima bit'i ispouidjen i pričestijen, i udliglie ima platiti za kotul libru i četiri bolance.

Capitul II.

Da suaki bratim koj ulise u nassu scullu ima poslussatti çamu zapouide suzi, Xupan, i gastaldi za corist, i potribu od sculle, akobi koj neposlussa da ima platiti librizu uoska.

Capitul III.

Kada Xupan od sculle nasse alli Gastaldi zapouide na sproud bratima alli sestrimè alli koga od kuchie gnioue, i ako koj bratim nebi dossa da ima platiti librizu uoska brez grazie. Zaçe nato ikupimo za sprouditi giedan drughoga, akobi falli na sproud nakisse nebi zuonilo da ima plati^t po librise

Lista (popis, oputa) bratima bratovštine svetoga Nikole u Splitu

uoska i da suaki bratim ima dojti kuchi martuoga pri nego dospie trechi zuon i opet od Crigue da ima rodbinu martuoga do kuchie dopratiti i akobi koj neobsluxio da ima platiti suaki put četiri bolançe.

MATRIKULA BRATIMIH SVETOGA MICULLE

ispisana po Tadyghy Iouanouichiu na duaeset Missecza Genera 1714.

CAPITULI

Cap. 1. Kakose ima vlisti u Skullu	car. 1.
Cap. 2. Od posluha i od zapouidi	car. 2.
Cap. 3. Kakose vazimye noui Bratim	car. 2.
Cap. 4. Kakose ima hoditi na sprouod	car. 2.
Cap. 5. Da nima psouat yedan drugoga	car. 4.
Cap. 6. Kakose cine Officiali	car. 4.
Cap. 7. Skulu quuernayu Sudczy i Xupani	car. 4.
Cap. 8. Kakose skaya dugh	car. 6.
Cap. 9. Kakose Misse gouore	car. 6.
Cap. 10. Kakose ima Bračim doniti	car. 7.
Cap. 11. Kakose ima suditi bratim	car. 8.
Cap. 12. Kakose ima obid čintiti	car. 8.
Cap. 13. Kakose ima napoy činiti	car. 9.
Cap. 14. Od schiete yedan drugomu	car. 11.
Cap. 15. Koyi nebi plati dugh do obida	car. 11.
Cap. 16. Koyibi duighnu Skullu	car. 12.
Cap. 17. Dase ima uzdarxati oua Skulla	car. 12.

Godischie od Porodyenya Isukarsta Spasiteglia nascega Tissuchia, i sceststo i sezdeset i sedan Na parui Misseca Luglio.

V Imme Otzca, i Sina, i Duha Sfeta i Blaxene Slaune Dive Marie a na slauv i čast slaunoga Suetoga Michule nascega Oduitnika Mij Bratya nadahnuti Duhom Sfetim skupglieni u Criquv Sfetoga Michule uanka mijrih Splita O. Brasmo oltar slaunoga i Suetoga Michule Slicencziom Gospodina Arcibischupa i Suega Kapitula za officiatti i gubernatiga (koliko boglie budemo mochi) na slauv Boxyu i rečenoga Sfecza a za spasenye dusc xiuih i martuih, ki oue naredbe budu naslidouati.

Kakose ima ulisti u Skullu i platiti koltru

CAPITUL PARVI

Da sti onij, ki hotiti budu vlisti i dassu upisani u nasu skupschinu, kada budu vazeti, i priyati meu nascu bratyu, udigilie imayu platiti za koltru pinez gaset duanaiest.

Od posluhai od zapouidi

CAPITUL DRUGHI

Da sfaki bratim koyi ulize u nascu skullu ima poslussati, čamu zapouide Sudezi, Xupan i Gastaldi za korist i potribu od skulle i akobi koyi neposlusa,

dà ima platiti libriczu voska.

Kakose imayu vazimati noui bratimi

CAPITUL TRECHI

Da akobi koyi noui bratim hotio vlisti u nascu Skullu, dà nà paruv skupschin doyde à drughu dase ima uazeti, allimu odgouoriti.

Kakose se ima hoditti nà sprouod

CAPITUL ÇETVARTI

Kada Xupan od Skulle nasce alli Gastaldi zapouide nà sprouod bratima alli sestrime, alli koga od kuchie gnihoue, iako koyi bratim nebi dossa, dà ima platiti libriczu voska brez gracie zaçse nà tò kupimo zà sprouoditi yedan drugoga. Akoybi falli nà sprouod nà kise nebi zuonillo dà ima platiti po libricze voska. I da sfaki bratim ima doyti k'kuchi martuoga pri nego dospie trechi zuon, i opet od Crique, dà ima rodbinu martuoga dó kuchie dopratiti, i akobi koyi ne obluxio dà ima platiti suaki put çet'iri bolançe.

Dà nima psovat yedan drugoga

CAPITUL PEETI

Da sfaki bratim ima respetati neopsovati yedan drugoga, ni gniegoue çegliadi pod penu od pet libar. I dà nima nikakovo oruxye uazeti yedan protiua drugomu pod penu zgora reçenu brez grazie.

Kakose çine officiali

CAPITUL SESTI

Da nitkor od officialih nassih nima refudati suoy officiy i akobiga koyi refuda, da ima platiti u skullu pet libar brez gracie i dà opet ima çiniti suoy officiy, i nechtechiga çiniti da bude izagnan iz nasse bratimschine.

Kako Skullu imayu guernati Sudci, i Xupan

CAPITUL SEDMI

Da sfako godischie imayuse çiniti officiali, à to yest Sudezi, Xupan, Prokurator i Gastaldi koyi imayu guernati ouv bratimschinu, Sudezi, i Xupan, slita imayu kupiti robbe, kesu potribne za obid, i neka uçine obid ofetomu Michuli neka sfi moghu yedno brasno blagouati. I tudye po obidu dà imayu officiali stari, i noui prauo, i gliubeznio meu sobom uçiniti konat, i nà paruv skupschinu daga imayu prostiti prid suom Bratyom i neka sfa Bratya znayu, i dà na ti isti konat nımayu stratiti reçeni officiali pinez bratimskih uechie od duvadeset i pet libar, i hotechi uechie stratiti neka trate od suovih tobolacz. Iakobi officiali neobluxili oue zapouidi zgora reçene, da tako Sudezi, kako Xupan imayu platiti sfaki od gnih pet libar, zaçsu spi obligani nastoyati, i prigledati. I kadase çini noua banka da stari officiali imayu prizuati k'sebi nikoliko stariyih od bratimih, isgnimi zayedno uçiniti noue

officiale, koyi gnimse uide pomgniuviyi guuernati ouv bratimschinu i koga budu ućinili, daye dobro ućignien.

Kakose ima dugh skoditi

CAPITUL OSMI

Da sfaki Xupan sfoymi Sudezi ima skoditi sfe darouschine, dughe, i osude i akobi tko nehtio platiti, dase ima skoditi s'praudom sfitounom.

Kakose imayu Misse gouoriti

CAPITUL DEVETI

Da nasc Xupan bude obligan ciniti celebrati na nasc oltar sfe one Misse ordinarie Sfhoga Sfecza i misse chorizme i na sfetoga Michulu, i gnegoue legende haruatski, ina martuyi dan sfise Bratimi imayu skupiti, i kadase duixe Boxye Tilo, da darxe sfichie goruchie u rukah, i akobi koyi nedossa na oue Misse da plachia libriczu uoska.

Kakose ima bratim doniti

CAPITUL DESSETI

Ako bi koyi bratim priminuo uanka nascega grada, da mij imamo poyti donitiga na spize gniegoue duadeset i pet miġl, tako po moru kako, po kopnu s'licenciom Gospodina Kneza.

Kakose ima suditi bratim

CAPITUL YEDANADESTI

Kadabi banka hotilla kastigati koga bratima za koye gniegouo pomagnkanye, da niyedan bratim nimaga ogouarati pod penom od libricze uoska, a da on ima gouoriti sfoye stuari umiglieno prid bankom, i akobi tko osorno gouori, da upada u penu zgora rećenu, a ostali bratimi da imayu sidity na sfomu mistu. I akobi koyi bratim gouorio za napridak skule, ter ustauscise koyi druzhi bratim reka dohturu za gniegouo dohturiu da plati osam bolanać brez gracie.

Kakose ima obid ćiniti

CAPITUL DUANADESTI

Dani Sudezi, ni Xupan, ni Gastaldi kadase priprauglia obid bratimom nimayu douesti sobom daglie po yedno ćegliade od kuchie, da akobi ko dite billo, tko nemore stati brez mattere, i akobi tko ućinio protiuu ouoy zapouidi. da ima platiti za sfaki put libriczu uoska brez gracie. I da niyedan bratim nima odniti s'stola bratimskoga ni kruha, ni niyednoga brasna ni slicenciom, ni prez licencie pod penu zgora rećenu, i akobi koyi od officialih da komugodir rećenoga brasna upada u zgora rećenu penu. I da nitkor nima doytiti za stol, nego bratimi rotni i skriuan. Ićase gouori, alli ćini na skupschini, da niyedan nima uanka gouoriti od ćesabi moga ki skanda bitti pod penu od libricze uoska brez gracie.

Kakose imau suichie dauat

CAPITUL TRINAESTI

Dasu obligani Sudezi, i Xupan çinitti uçiniti suichie bratimom i dasu od çetiri uncze, i dassé imayu dauati na Kandaloru, i akobi koy bratim bio duxan, uechie od libre damuse nimagiú dat suichie a scriuan daye obligan auizat. Od schiette yedan drugomu

CAPITUL ÇETARNADESTI

Da akobi koyi bratim, alli koyi od kuchie gniegoue uçini schiettu komu bratimu alli sam sobom ,alli xiuinom, alli kugodir neprijazan, dà oni komuye, schietta uçigniena, nimase tuxiti ù skupschini nikomure pod penom od libre brez gratie da imase tuxiti uanka skupschine Sudezem imayu accomodati kako boglie mochi budu, i akoli nebi bili kuntenti naredbi Sudasz dà moghu poyti prid Praudu sfitounu.

Ko neplati dugh do obida

CAPITUL PETNADESTI

Yoschie hochiemo, i naredyuyemo, da akobi koyi bratim ne plati dugh, i napoyniczu dò obida, ter koyibi bio uechie od libre duxan, dase nima priyati nà obid i dase nerazumi uechie nasc bratim, à dugh dase skodi s'praudom sfitounom, akolibi bio duxan magnie od libre, damuse kruh uzbiye nà ime dugh, à Scriuan daye obligan auizati.

Kobi duignu Skullu

CAPTUL SESTNADESTI

Gioschie hochiemo, i naredyuyemo, da akobi ko hotio duignuti bratimschinu nà sprouod yednoga ki ni nasc bratim, alko ne da pet duchat ù reçenu skullu dà nimayu ni Sudezi ni Xupan zapouiditi, akolibi zapovidilli alli çinilli zapouiditi i posli dà onij kibi uzrok bili toliko Sudezi, koliko Xupan imayu platiti od sebe.

Dase ima uzdarxati oua Skulla

CAPITUL SEDAMNADESTI

Asada sfi yednim glasom naredyuyemo, zapouidamo, i zakligniamo sfe one Bratime, koyi budu nakon nas i Roditeglie nasce, dabi uzdarxalli ouu, bratimschinu, i sluxili ouomu oltaru Boxiemu, yerechie imati plachiu od Sfemoguchiega Gospodina Boga, i od Suetih Boxyih, i S. Nikule, i Bogh uas Veselli, i pribiuayte ù miru Boxyemu Amen.

MATRIKULA BRATIMIH SVETOGA ANGIELA STRAXANINA

V Ime Otça, i Sina, i Duha Svetoga Amen. Godiscie porodjenja Gospodina nascega ISUKARSTA — 1759 — nà 8 — Miseça Decembra dan Zaçetja Slavne Diviçe MARIE nà Slavu, i çast Svetoga Angela Straxanina pod kojega zasçitijene, i odvitovanje çetardese^t nas brojem ù ovi isti dân zàpisasmose, tàko pò nàdàhnutju Duha Svetoga Skupglieni ù Crikvi Parakianoj Svetoga Krixa ù Varoscu Velomu à s'dopusçtenjem Prisvitloga, i Pripusçtovanoga Gospodina

MATRICVLA
BRATIMIH
SVETOGA CRIXA
ČVDOTVORZA
V VELOMV
ZAGHRADIV
SPLITSOMV.

Pravilnik (matrikula) bratovštine svetoga Križa u Splitu

Nikole Dinaričichia pri Dostojnoga, i pri Bogomornoga Arkibiskupa Splitskoga, jali Solimskoga Parvostolnoga sve Dalmačie i Harvatske Zemglje, i Poklonitoga Kapitula koji ù ovo jutro dostojaoseje dochi spivati zà nàs Bratime Misu zavitnu prid Prilikom nascega Odvitniika uztischianoj ù Kapelli s'Strane od Tarmuntane nà Oltaru nà čast istoga sastavglienu, i takoer s'vogliom mnogo Posctovanoga Gospodina Don Dujma Pezeglievichia Doctura illi Naučiteglia Dostojnoga Kurata i Vpraviteglia iste Črikve obrasmo zgor imenovani Oltar Svetoga Angiela Straxanima zà Bogogliubno sluxiti, dvoriti, i upravgliati koliko boglie budemo mochi, nà Slavu Svemoghuchiega Gospodina Boga, à nà čast rečenoga Svetoga Angiela Straxanina à za spasenje Xivih, i Martvih koji ove naredbe budu obsluxevati koje slidu.

Poglavje Parvo

Sa'svi onni kojibi xelili bit priati, zà upisatise ù nascu Bratimschinu, dà nà parvu Skupschinu dojdu, à na drughu imause priati, ili odgovoriti, i kada budu upisani meu nascu Bratju udilje imaju platiti zà Kotul, illi dobro ulazischie dvanaest gaze^t.

Poglavje Drugo

Dà svaki Bratim nasce Skule imma posluscat sctomu zapovide Sudči, Xupan, Prokaraturi, i Gastaldi zà korist, i potribbu od Skule, akobi koji nè poslusca dà imà platit libriču Voska.

Poglavje Tretje

Kad kodire Xupan, ali Gastald od Skule nasce zapovide nà sprovod Bratima, alli Sestrime, jali koga od Kuchie gnikove i akobi koji Bratim nè dosca da imma platiti librizu Voska prez millosti, akobi ne dosca nà sprovod na kojise nebi zvonillo, da imà platiti pol libriže Voska, i dà svaki Bratim dojde k'kucchi Martvoga pri negh dospie trecchi Zvon, i opet od Črikve da imma Rodbinu istoga do kuchie dopratiti, i akobi koji nè obsluxio dà imma platiti svaki put dvì gazete.

Poglavje Certvarto

Da svaki Bratim imma pazit nè opsovati drugoga ni gnihovo Čegliade pod pedepsi od libar pet prez milosti, i da nima nikakova Oruxja vazeti jedan protiva drugomu pod pedepsu od zgor rečenu prez milosti, i dà Stariscine svakako radejih umiriti, i utaxiti kako boglie budu mocchi, i sudičijih kakojimse boglie viddi.

Poglavje Peto

Naredjujemo nà slavu Boxju, i Svetoga Angiela Straxanina zà zàpričiti koliko moxese uvriddenje Boxje zàl izgled, Smutgnie, neprijateglstva i ostale prigode grissne koje se često dogadjaju i čuju s'velikom skodom Duhovnom, dase imaju od nassih Bratimih odabrati osam pametni, i bogoboječih, kojichie imati pomogniu da se nebi učinilo uvrigienje Boxje. Imatchie dakle ovi Bogo-

gliubni Bratimi nastojati pomgnivo, i razvidit jeli ù koj kuchi nesklad, alli koja prigoda griscna, jeli koja Divojka, alli Mladich ù pogibih od svoga posctenja i onichie pametno, i razborito, i skrovito opomenuti ovu Çegliad dà imaju ostaviti griscivo opchienje, i zal isgled, inako dachieih osvaditi svojim starijim, i Stariscinam Çrikvenim zà datijim dostojne pedipse, akobi potreba bila s' Pravdom Svitovnom. Bittichie duxnost istih Bratimi odabrani da ovo Sveto dillo, i toliko Bogu ugodno, kad nebi oni mogli svojim gliubeznivim i pameñnim nagovaranjem odvratiti od zlà puta reçenu çegliad, kojasu nà prigodi od pogibili, prikazati Posctovanom Gospodinu Kuratu koichie bit darxan ako on nebi moga opraviti dillo početo utechise stariscinam zà nacchi kriposne likarie.

Poglavje Scesto

Na çiašt i slavu Boxju, i S. Angela Straxanina isti Bratimi imatichie pomgliu zà neka Diça kojase skitaju, gredu nà nauk Karstianski, vodechigih oni, i karajuchi ako nebi hotili pojti, i akobi çjuli dà govore rici neposctene bitichie tolikojer gnihova duxnos^t pokaratijih, i prititgim dachiese opovidit Stariscinam gnihova zlochìa zà dostojne pedipse.

Poglavje Sedmo

Da svako godischie ù vrime obiçajno od ostali Bratimschin imase novo Stariscinstvo (illi Banka) i da stari Glavari prizovu k'sebi nikoliko vridnijih Bratimi i segnimi dà uçine nove Glavare koji gnimse vidde vridniji, i pomgniviji zà vladati, i upravgliati ovu bratimschinu, i koga budu uçinili daje dobro uçignien, i dà pò niedan naçin nemoxese odvarchi od toga obranja pod pedepsu od libar pet brez millosti, i dà bude darxan priati isto Stariscinstvo, i nehtechi priati, dà bude izagnan iz nasce Bratimcshine: i da svaki Xupan svojima Sudci i Pralkuraturi imaju skoditi sve dugove, i akobi tko ne hotio platiti dase imma naplatit s' Pravdom Svitovnom, i da ù pridavanju od Stariscinstva i konti immaju çinit nikakove sprave, ni Obida pod pedepsu od Dukat Deset obiçajni, i u dillo neposluha mogu Stariscine skoditi pò putu od Pravde Svitovne.

Poglavje Osmo

Da nasc Xupan bude darxan çiniti govoriti nà nasc Ol'ar svè onne misse obiçajne t. j. nà dan Angiela Straxanina s'Sctenjem istoga dneva: nà Boxich, Uskars, i nà sve ostale koje budu odluçene od Bratimih. I akobi koji Bratim primimo pojti uanka mista, dà mi immamo pojti donitiga nà spize gnjegove duadeset migl toliko po Moru, toliko pò kopnu s' dopusctenjem od Pravde.

Poglavje Deveto

Kadbi Stariscine hotile pokarati koga Braçima zà koje gniegovo pomanka-nje, da on moxe otvoriti svoje razloghe humiglljemo, i tiho pri Stariscinam, i akobi scto osorno govori, dà upade ù pedepsu od librize Voska, a ostali dà immaju siditi svaki nà svomu mistu.

Poglavje Deseto

Dasu darxani Prokaraturi, Sudci i Xupan činiti učinit Svichie Bratimom za Luminariju, i dasu od četiri Unze i Turte, i dasu Blagoslovjene od Kape-lana, i dase razdile na dan Angiela Straxanina, i budi darxan svaki platiti za tu Svichiu, i Turtu libar osam, i ne visce, i ako bij koji ne izkupio po svu Osminu, da toliko Svichie, koliko Turte ostanu u korist od Skule, a dugh dase skodi s'pravdom Svitovnom, i dase nima visce plachati, paže akobise kako moglo i mogne s vrimenom.

Poglavje Jedanaesto

Kadbi koji nasc Bratim priminuo s'ovoga Svita, i dabi bio duxan poriz za Luminarin ali seto drugo a dase nikor od kucchie gniegove nebi pristavio na ono misto damuse imma ustavit od Grossicchi. I' akobi tko hotio dignuti nascu Bračimšchinu na Sprovod jednoga ki ni nasc Bratim, ako ne da pet Dukat u nascu Skullu da nimaju ni Sudci, ni Xupan zapoviditi, akobi poseli da oni kiibi uzrok bili toliko Sudci, koliko Xupan, i ostali Glavari imaju platiti od svoga.

Poglavje Duanasto

Da na post Angiela Straxanina t. j. na parvi Ottobra Xupan imma s' Gastaldi činit narescit Oltar za koju rescidbu nima stratiti od Skule visce od šest libara, i akobi seto visce sarčio da plati od svoga.

A sada svi jednim glasom potvrđujemo zgor rečene naredbe, i molimo sve onne Bratime koji budu nakon nas, dabi virno, i Bogoljubno uzdarxali ovu Bratimšchinu, i sluxili ovomu Oltaru Boxjemu jercchie immati plachiu od Svemoghuchiega Gospodina Boga, i Sa Angiela Straxanina na ovomu Svitu, a na drugomu slavu Vičgnju koja nam dopusti po gnjegovu neizmirmom Millosardju Otaz ki nas stvori, Sin ki nas odkupi, i Duh Sveti ki nas prosvitli, i nadahnu na ovo Sveto dillo. Tako buddi.

Illmus. et Ecm. Dnus. Doctor Joannes Lucas Garagnin miseratione Divina, et Sante Apostolice sedis gratia Archiepiscopus Spalatens. olim Salonitanus Dalmatiae, ac totius Croatiae Primas viso suplici libello nomine Confratrum sub invocatione S. S. Angelorum Custodum in Ecclesia Parochiali hujus Suburbij majoris existentium presentato; ad augendam xti. fidelium erga eosdem S. S. Angelos Custodes devotionem Confraternitatem ipsam in quantem ad Se spectat conformavit, demodo serranda servantar . . .

(U Biskupskoj kancelariji 27. maja 1766)

Nevenka Bezić Božanić

FOUR STATUTES OF THE SPLIT BROTHERHOODS

Summary

In 14th century already several brotherhoods were registered in Split. Each brotherhood had its own rules the brethren had to abide by, if they wished to continue being their members. This supplement reveals the Statutes of the four brotherhoods from Veli Varoš (a part of Split) from 17th and 18th centuries. Their particular value lies in the Croatian language written at the time contributing

thus to the linguistic researches. St. Cross '(Sv. Križ) and St Nicholas' (Sv. Nikola) brotherhoods have preserved the so called »strips« (»opute«) listing the brethren on a long strip of calf leather written also in Croatian revealing a series of names and surnames of the Veli Varoš inhabitants. These lists are also important for the study of the language of the time, for demographic researches and for the history of Split.